אחספא. מפני שהחרס גולל ויורד ואינו לף כדי שירד ויגוח על הנקב ובאגדת דספר שמואל מפורש שמלאו דוד על פני נקב התהום וכתוב בו שהיה שם משמת ימי בראשית: **נעשות שלום בין איש לאשתו.** לבדוק את הסוטה ואם טהורה היא יהא שלום ביניהם: **שמי שנכתב בקדושה.** שכתב במגילה יתן ה' אותך וגו' כדכתיב וכתב את האלות האלה וגו' (במדבר ה): **למה דמידלי טפי מירטב עלמא.** כמה שהתהום גבוה וסמוך לארץ מתגלגלת העולם והארץ מגמתא פירותיה: **אמר.** ט"ו מזמורים של שיר המעלות: **סומלא דארעא.** עודי הארץ עד התהום: **סולמי דפרת.** מעלות העשויות כמחילות שבהן מי פרת עולין תחת הקרקע לפי שפרת גבוה מולאו מאד כדאמרינן בבכורות (דף נה.) כל הנהרות למטה מפרת ומים היוצאים מהר גבוה אם דרך מתוקן להם עולין על הר כיולא בו ולא יותר לפיכך אף החופרים בהרים שבבבל הסמוכה לפרת מוציאין מים: **וקאי אחמשה.** עמדו על חמשה שעליין יש ה' מעלות לירד עד עזרת הנשים: **ממשמע שנא' ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם אל היכל ה'.** שהיו עומדים פתח (ג) ההיכל כדכתיב בריש דקרא והנה פתח היכל ה' כעשרים וחמשה אים ולא הוה ליה למיכתב אלא ופניהם קדמה וממילא ידענא דאחוריהם אל היכל ה' שהיכל הוא במערב ופתחו בכותל מזרחי: **מפריעין.** מגלין: **ומתריזין.** ריעי: **שמע שמע.** פסוקא פסוקא ותני לה: **לאומר מודים מודים.** דתנן (ברכות דף לג:) משתקין אותו משום דמיחזי כשתי רשויות: **אנו ליה משתחוים וליה עינינו מיחלות.** דכיון דאתרי מילי קמדכר ליה תרי זימני ולאו אחדא מילתא תרי זימני לית לן בה: **מתני' מעשרים ואחת תקיעות.** בכל יום כדמפרש ואזיל פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ותרועה באמצע חשיב ליה תלת: **שלש לפתיחת שערים.** שערי העזרה: **תשע לתמיד של שחר.** כשהיו מנסכין את נסכי התמיד הלויים אומרים בשיר ושלשה פרקים היו בשיר שהיו מפסיקין בו ותוקעין הכהנים בחצוצרות ומשתחוים העם כדתנן במסכת תמיד (פ"ז מ"ג) הגיעו לפרק תקעו והשתחוו העם על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה השתחויה ועל כל תקיעה היתה תרועה באמצע ופשוטה לפניה ולאחריה: **ובמוספין.** ביום שיש בו מוסף מוסיפין עוד תשע לשיר של מוספין: **שלשה להבטיל העם ממלאכה.** כדמפרש בשילהי במה מדליקין (שבת דף לה:): **בין קודש לחול.** כשקדש היום להודיע שמשכה ויש מעתה חיוב סקילה במלאכה: **שלש לפתיחת שערים.** כמו בכל יום. שבעה שערים היו בעזרה: **שלש לשער העליון.** דאמרן לעיל [נא:] קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו: **שלש לשער השחתון.** דאמרן לעיל [שם] הגיעו לעזרה תקעו והריעו ותקעו והיו מאריכין בהן עד שהגיעו לשער היוצא למזרח והוא שער התחתון. ובגמרא [נד.] מפרש אמאי לא חשיב שלש של מעלה העשירית: **שלש למילוי המים.** אחר שמלאום ושבו ובאו להן לעזרה דרך שער המים ותנן לעיל בפרק לולב וערבה (דף מח.) הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו: **שלש לגבי מזבח.** כשזוקפין את הערבה כדתנן בפרק לולב וערבה לעיל (דף מה.) וזוקפין את הערבה בצידי המזבח ותקעו והריעו ותקעו: **גבי' אחת היא.** מלוה אחת הן וחדא חשיב להו: ה"ג **מ"ע דר"י דכתיב ותקעתם תרועה אלמא תרועה היינו תקיעה.** כלומר מדקרי לתרועה תקיעה שמע מינה חדא היא: **ההיא לפשוטה לפניה ופשוטה לאחריה.** מהכא ילפינן לה בראש השנה (דף לד.) דכתיב ותקעתם והדר תרועה והדר כתיב תרועה יתקעו כלומר אחר התרועה יתקעו: **ההוא לסימנא בעלמא הוא.** ההיא תקיעה שהיא להקהיל הקהל אינה אלא לסימן כשהיה משה רולה לדבר אליהם ואינה מלוה: **רחמנא שויה מלוה.** שמצוויס להקהיל בסימן זה ולא באחר: **ולא כלום.** לא היה מפסיק בינתיים אלא כדי נשימה: מהו

רבי יהודה סבר תקיעה ותרועה ותקיעה אחת היא. מכאן לאיה לפירוש הקונטרס דפרק במה מדליקין (שבת דף לה: ושם) גבי שש תקיעות בע"ש שכולן בסדר תקיעה ותרועה ותקיעה והא דקתני התם התחיל לתקוע תקיעה שניה תקיעה אלא דוקא דתרועה היא דהא קתני מתניתין שלש להבטיל את העם ממלאכה ור' יהודה לא חשיב לה אלא אחת ואע"ג דאמרינן בשמעתין לרבי יהודה אין בין תקיעה לתרועה ותקיעה ולא כלום אלא אכולהו קאי דהכי להבטיל את העם מן המלאכה היה שהות גדול בין זו לזו כדאמר בסוף במה מדליקין (ג"ז שם):

אחספא ונשדיה בתהומא ומנח ליכא דקאמר ליה מידי אמר דוד כל דידע למימר ואינו אומר יחנק בגרונו נשא אחיתופל ק"ו בעצמו [6]ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים לעשות שלום לכל העולם כולו על אחת כמה וכמה אמר ליה שרי כתב שם אחספא ושדי לתהומא ונחית תהומא שיתסר אלפי גרמידי כי חזי דנחית טובא אמר כמה דמידלי טפי מירטב עלמא אמר חמש עשרה מעלות ואסקיה חמיסר אלפי גרמידי ואוקמיה באלפי גרמידי אמר עולא ש"מ סומכא דארעא אלפי גרמידי והא חזינן דכרינן פורתא [7]ונפקי מיא אמר רב משרשיא ההוא מסולמא דפרת:

ועמדו כהנים בשער העליון שיורד כו': בעי ר' ירמיה למעלה עשירית דנחית חמשה וקאי אעשרה או דלמא דנחית עשרה וקאי אחמשה תיקו [8]תנו רבנן ממשמע שנאמר [1]ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם אל היכל ה' אלא מה תלמוד לומר אחוריהם אל היכל ה' מלמד שהיו פורעין עצמן ומתריזין כלפי מטה: אנו ליה וליה עינינו כו': איני [9]והאמר רבי זירא [10]כל האומר שמע שמע כאילו אמר מודים מודים אלא הכי אמרי המה משתחוים קדמה ואנו ליה (ה) (אנחנו מודים) ועינינו ליה מיחלות: **מתני'** [11]אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש ואין מוסיפין על ארבעים ושמנה בכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעות במקדש שלש לפתיחת שערים ותשע לתמיד של שחר ותשע לתמיד של בין הערבים ובמוספין היו מוסיפין עוד תשע [2]ובערב שבת היו מוסיפין שש [3]שלש להבטיל את העם ממלאכה ושלש להבדיל בין קדש לחול ערב שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמנה שלש לפתיחת שערים שלש לשער העליון ושלש לשער התחתון ושלש למילוי המים ושלש על גבי מזבח תשע לתמיד של שחר ותשע לתמיד של בין הערבים ותשע למוספין שלש להבטיל את העם מן המלאכה ושלש להבדיל בין קודש לחול: **גמ'** [4]מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא ר"י אומר הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שש עשרה במאי קא מיפלגי ר"י סבר תקיעה תרועה תקיעה אחת היא ורבנן סברי תקיעה לחוד ותרועה לחוד מ"ט דרבי יהודה אמר קרא [2]ותקעתם תרועה [5](וכתיב תרועה יתקעו הא כיצד תקיעה ותרועה אחת היא) ורבנן ההוא לפשוטה לפניה ולאחריה הוא דאתא (ור' יהודה לפניה ולאחריה מנליה נפקא ליה משנית) ורבנן מאי טעמייהו דכתיב [3]ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו ואי ס"ד תקיעה תרועה אחת היא אמר רחמנא פלגא דמצוה עביד ופלגא לא עביד ור' יהודה ההוא לסימנא בעלמא הוא דאתא ורבנן סימנא הוא ורחמנא שויה מצוה כמאן אזלא הא דאמר [6]רב כהנא אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום כמאן כרבי יהודה [7](אי רבי יהודה) פשיטא מהו

אלמא לתרועה קרי תקיעה ולתקיעה תרועה (שם). לפשוטה לפניה ולאחריה. דמהכא נפקא פשוטה לפניה דכתיב ותקעתם והדר תרועה, ופשוטה לאחריה דכתיב תרועה והדר יתקעו, ועולם כל חדא מלוה בנפשה (שם). **לסימנא בעלמא.** לסימן שיקהלו ולא לשום מלוה (שם). אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום. שלא יסהא ויפסיק בין פשוטה שלפניה לתרועה ובין התרועה לפשוטה שלאחריה אלא בנת אחת סמוכות זו לזו (שם). כמאן כר' יהודה. דאמר חדא מלוה ניהו ולא בעי אפסוקי (שם).

תקיעה לתרועה ולתקיעה ולא כלום, צריכא פירושא, ולאוקמא כר' יהודה.

יד א מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה יא סמג עשין יח טוש"ע א"ח סימן סא סעיף ט:

טו ב מיי' פ"ז מהלכות כלי המקדש הלי ה:

טז ג מיי' שם הלכה ו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומנו ליה משתחוים ועיינינו: (ב) רש"י ד"ה ממשמע שנא' וכו' שהיו עומדים פתח היכל ה' כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה' וגו' ולא הוה ליה למיכתב כל"ל ותיבות ההיכל כדכתיב בריש דקרא והנה פתח נמחק:

רבינו חננאל

נשא אחיתופל קל וחומר בעצמו ואמר, מה לעשות שלום בין איש לאשתו אמר הק'[ב"ה] שמי הנכתב ימחה על המים, לעשות שלום בעולם על אחת כמה וכמה. כתב שם אחספא ושדא אתהומא, ונחת [שיתסר אלפי גרמידי], אמר דוד ט"ו מעלות ואסיק להו למיא ט"ו אלפי גרמידי. קרא הגבר וכו'. ירושלמי תרגים רב עליה דר' שילא, קרא הגבר, בן כרוזית. אמר ליה ר' שילא, קרא תרנגולא. אמר ליה רב והתניא גבריי כרוז, בן גבר על נעילת שערים, אית לן למימר (קרא) [בר] תרנגולא. הגיעו למעלה העשירית. דנחתי חמשה (או לא) וקמו אעשרה, [או לא דנחתי עשרה וקמו אחמשה]. תיקו. כתיב אחוריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה, מלמד שהיו מפריעין עצמן ומתריזין כלפי מעלה כו'. ועכשיו אנו אומרים, אנו ליה מודים, ולו עינינו מיחלות. **מתני'** אין פוחתין מכ"א תקיעות במקדש ולא מוסיפין על מ"ח כו'. מתני' דלא כר' יהודה, דתניא ר' יהודה אומר אין פוחתין משבע ואין מוסיפין על י"ו. ובמאי פליגי, ופרישנא ר' יהודה חשיב תקיעה ותרועה ותקיעה אחת, קסבר שלשתן אחת הן חשובות, הלכך נמצאו כששנינו במשנתנו כ"א הם לר' יהודה שבע, והמ"ח הם י"ו. ומפרש טעמייהו בשמועה זו מאי טעמא קא חשיב שלשתן כאחת, ומאי טעמא דתנא דידן דקא חשיב תקיעה אחת ותרועה אחת ותקיעה אחת, לכל אחת בפני עצמה, וחשיב לתקיעתא בכל יום כ"א ובערב שבת בתוך החג מ"ח. ופשוטין דברי כל אחת מהן ואין צריכין פירושא. אבל הא דאמר רב כהנא אין בין

תורה אור השלם

1. וַיָּבֹא אֹתִי אֶל חֲצַר בֵּית יְיָ הַפְּנִימִית וְהִנֵּה פֶתַח הַיֵּכֹל יְיָ בֵּין הָאֻלָּם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ אַחֹרֵיהֶם אֶל הֵיכַל יְיָ וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִים קֵדְמָה לַשָּׁמֶשׁ:

יחזקאל ח טז

2. וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים קֵדְמָה: במדבר י ה

3. וּבְהַקְהִיל אֶת הַקָּהָל תִּתְקָעוּ וְלֹא תָרִיעוּ:

במדבר י ז

מוסף רש"י

נשא אחיתופל כו'. יש תימה בדבר, שהרי לא קנה דוד את הגורן מארונה היבוסי עד מעשה דהסתה שהיתה לאחר מיתת אחיתופל ג' שנים, ולפי דברים הללו לריכין אנו לומר שאע"פ שלא קנה הגורן יודע היה מנעוריו מיום שנמשח ושבו הוא ושמואל בנויות בראמה ובדקו בספר יהושע ומצאו מקום לבית המקדש, דכתיב עד אחוזת מקום וגו' וכדדרשינן ליה בזבחים בא"ח מקומן (זל:) וחפר היסודות בראשונו (מכות יא.). **שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים.** דכתיב בסוטה (במדבר ה) ומחה אל מי המרים, והרבה הזכרות בפרשה, ואע"ה כתיב ומחה כו' (מכות שם). **איני יודע שאחוריהם אל היכל ה'.** שהיה במערב העזרה, מה תלמוד לומר אחוריהם וגו' אחוריהם ממש, שהיו מתבוננין להראות אחוריהם לגנאי (קדושין עב:). **מתניתין.** דקתניא כ"א תקיעות ומ"ח תקיעות, **דלא כרבי יהודה.** דמתני' קא חשיב לכל תקיעה ולכל תרועה בא"פי נפשה ואין לך כל תרועה שאין תקיעה פשוטה לפניה ולאחריה, ור' יהודה לא קא חשיב תקיעה ותרועה ותקיעה אלא חדא, הרי לך כ"א דתנא דידן ז' לר' יהודה, ומ"ח דתנא דידן ט"ז לר' יהודה (ערכין י.). **ותקעתם תרועה וכו'.** נפקא פשוטה לפניה דכתיב ותקעתם והדר תרועה, ופשוטה לאחריה דכתיב תרועה והדר יתקעו, ועולם כל חדא מלוה בנפשה (שם). **לסימנא בעלמא.** לסימן שיקהלו ולא לשום מלוה (שם). אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום. שלא יסהא ויפסיק בין פשוטה שלפניה לתרועה ובין התרועה לפשוטה שלאחריה אלא בנת אחת סמוכות זו לזו (שם). כמאן כר' יהודה. דאמר חדא מלוה ניהו ולא בעי אפסוקי (שם).

א) [שבת קטו. מכות יפ. נדרים סו: חולין קמא.], ב) [גי' הטעיון וקא נגני מיא פי' מפכיס המיס ושולין ועי' תוספות בכורות מד: ד"ה לא וכו' הטמיקו ובבני מיא], ג) יומא עז. קדושין עב:, ד) ברכות לג: מגילה כה., ה) [ערכין י.], ו) שבת קיד:, ז) [ערכין י. תוספתא פ"ד ה"ב], ח) רש"ל מ"ז וה"ע אלמא תרועה ותקיעה אחת היא ועי' רש"ל, ט) [ערכין י.], י) ר"מ מ"ז,